

De Iustitia Et Iure ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

8 Vtrùm Iudex qui propter crimen ipso Iure est priuatus titulo, vel solùm habet titulum putatiuum, peccet vsurpatione iudicij iudicanto, ita vt sententia eius sit irrita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

qui ubique occultus : vnde eodem modo de illo sentiendum : & iisdem rationibus probari potest.

Hic tamen grauius peccat, quam alij occulti vel publici non denuntiari, actus iudiciarios & alios similes obeundo; quia reuera est suspensus, & quantum est ex parte sua, vsurpat sibi potestatem, quam non habet.

Dices, Si est suspensus, quomodo eius acta non sunt irrita?

Respondeo, Quia Ecclesia ob communem vtilitatem vel tacite hanc suspensionem ad singulos actus in hoc casu ei relaxat, etsi velit ipsum secundum se manere suspensum : vel certe nouam ei potestatem ad singulos actus extraordinarie tribuit, supplendo defectum, qui ex parte ipsius erat, ne cum damno aliorum, actus sic irritus : qui duo modi parum in re differunt.

DUBITATIO VIII.

Vtrum Iudex, qui propter crimen ipso Iure est priuatus titulo, vel solum habet titulum putatiuum, peccet vsurpatione Iudicij iudicando, ita vt sententia eius sit irrita.

63 **P**Rior pars huius Dubitationis pendet ex alia, quae 1. 2. quaest. 96. art. 4. dub. 6. tractanda est, Vtrum leges humanae, quae statuunt priuationem beneficij, vel officij, aut bonorum confiscationem, eam vim habeant, vt commissio criminis, beneficium vel officium statim vacet, & bona ad fisco pertineant; ita vt reus ipse teneatur ea dimittere ante sententiam.

Non vacat beneficium, aut officium.

Ad quam nunc breuiter Respondeo, proprie loquendo non vacare, nec teneri dimittere ante sententiam : etiam si in lege dicatur, ipso facto sit priuatus; nisi aperte constet illam fuisse legislatoris mentem: vt si addat, teneri in conscientia dimittere, vel non posse absolui, nisi dimittat, vel beneficium eo ipso vacare, ita vt alteri liberè possit conferri. vt in calu cap. Dudum. 2. de electione; cum quis accipit secundum beneficium incompatible, colligitur aperte ex D. Thoma 2. 2. quaest. 62. art. 3. & Caietano ibidem, Soto lib. 1. de Iust. quaest. 6. artic. 7. Adriano quodlib. 6. art. 1. Couarru. de matrim. p. 2. cap. 6. §. 8. num. 9. & 13. & passim recentioribus. Vtrum autem vacet quando dicitur in lege, sit priuatus ipso facto absque alia declaratione, dubium est. Couarruuias & Dominicus Soto supra, & Henriquez de excomm. cap. 56. multiq; alij recentiores tenent non vacare, sed requiri sententiam declaratoriam criminis; illam autem clausulam absque alia declaratione, intelligendam de declaratione, qua declaratur poenam esse incursum, non autem qua declaratur crimen commissum. quae expositio etiam non nihil videatur violenta, tamen vsus ipse eam confirmat. ita enim sunt vsu receptae leges huiusmodi, vt ante declarationem criminis, possessores non teneantur resignare. imò vsus habet, vt nisi executio fiat per sententiam, ita vt per eam non solum declaratur crimen, sed etiam reus ipse priuetur beneficio vel officio, non censetur omnino priuatus, vt patet ex Couarruuiis supra. vnde & leges illae, quae statuunt vt beneficium ipso Iure vacet, vt in Extraua-

gan. Ambitiosa, de rebus Ecclesiae non alienandis, non videntur receptae in illo rigore, vt sponte teneatur se reus spoliare.

Petes, Quam ergo vim habent huiusmodi constitutiones, quibus aliquis ipso Iure priuatur officio vel beneficio, siue propter crimen, siue propter ademptionem alterius incompatibilis?

64 *Quam vim habeant.*

Respondeo, Hoc efficere, vt statim amittat titulum ipsum, ita vt non sit amplius dominus beneficij, reuertit tamen possessionem, qua priuari non potest, nisi causa cognita, vt docet Glossa cap. Licet Episcopus. 28. de praebendis, in 6. Et quamuis illud caput solum loquatur in casu ademptionis beneficij incompatible; tamen Glossa & DD. quos ibi citat, volunt esse eandem rationem in ceteris, vbi quis ipso Iure priuatur. id enim ad publicam tranquillitatem est valde expediens. Titulum voco ius illud firmum, quod accepit per collationem, quo alius non poterat inuitus priuari: quo amisso, adhuc retinet possessionem beneficij, & totius iurisdictionis, quam ante habebat. & quidem si Iure permittente illam retineat, ita vt Ius non obliget ipsum ad eam deserendam, vocatur possessio iuris: si vero Ius resistat illi possessioni, obstringens reum ad illam deserendam, dicitur possessio facti.

65 *Priuant titulo, non possessione.*

Simili modo, quando bona ipso Iure confiscantur, vt in crimine haeresis, iuxta cap. Cum secundum leges. 19. de haeret. in 6. vel propter incestas nuptias, iuxta idem caput, & Authentic. Incestas, C. de incestis nuptiis; vel propter specierum illicitarum transuersionem, aut rerum vectarum omisam professionem; vt dict. cap. & aliis Iuribus habetur: in his inquam & similibus casibus statim amittitur ipsa rerum, quae dicuntur confiscari, vel in commissum cadere, proprietates, & illarum proprietates fisco acquiruntur, vt expressè d. cap. habetur: permittitur tamen possessio & vsus, donec secuta sententia declaratoria, haec quoque aufertur.

66 *Confiscatio priuat dominio.*

Hinc fit, vt executio retrorahatur vsque ad tempus commissi criminis. nam ex illo tempore, dominium seu proprietates in fisco translata est. & consequenter omnes fructus ex illo tempore percepti ad ipsum spectant. Sed de his plura 1. 2. quaestione 96. art. 4.

Ex his sequitur, sententiam, aliaque acta talis Iudicis non esse irrita, neque iudicium vsurparum, cum reuera adhuc iurisdictionem suam retineat, neque ab ea sit suspensus: etsi enim ius illud prius, quo illam iurisdictionem obtinebat, amiserit; habet tamen adhuc ius possidendi, & vtendi eadem, donec per sententiam auferatur. Confirmatur, quia cum crimen sit occultum, vel certe non confiteretur per legem esse priuatum, si acta essent irrita, idem Reipubl. obueniret incommodum, quod sequeretur, si acta occultè excommunicati essent irrita: quod ex iis, quae nunc dicturi sumus, magis constabit. Quod ad alteram partem dubitationis attinet, omittis opinionibus, quas recenset Paludanus in 4. d. 17. q. 6. art. 2.

67 *Sententia non sunt irrita.*

Respondeo, Si habet titulum coloratum, & communi errore putetur legitimus Superior, eius sententiae & alij actus iurisdictionis sunt validi. Ita passim Doctores in cap. Nihil 44. de elect. & in L. Barbarius. 7. de officio Pratoris. Idem fuisse docet Paludanus supra, Caietanus v. Absolutionis im pedimenta, Nauarr. in cap. Placuit, de praeniten-

68 *Habentia titulum putatiuum acta valent.*

nitentia, d. 6. numero 180. Medina C. de confelione, quæstione 22. Arragon. quæstione 60. artic. 6. & alij multi recentiores, qui id docent non solum de sententia & actis fori externi, sed etiam fori sacramentalis, de quo tamen longè magis dubitari poterat. Probat ex L. Barbarius Philippus. 7. de officio Prætorum; ubi expressè casus huius assertionis ponitur. cum enim iste Barbarius esset alibi conditione seruus, Romæ, ubi latebat eius conditio, & liber habebatur, promotus est ad præturam, cuius tamen ob illud occultum impedimentum erat incapax, nihilominus approbantur eius acta, quæ gessit quamdiu latuit; idque ob vtilitatem eorum qui apud ipsum egerant: & ratio additur, quia *populus Romanus*, cuius auctoritate hæc dignitas collata fuerat, potuisset etiam seruo hanc potestatem decernere. Idem probatur ex Gratiano 3. quæstione 7. cap. 1. ubi dicitur: *Si seruus, dum putaretur liber, ex delegatione sententiam daret; quamvis postea in seruitutem depulsus sit, sententia ab eo dicta, rei iudicate firmitatem tenet.* Ratio est; quia nisi huiusmodi acta essent valida, magna sequeretur in Republ. & populo Christiano perturbatio; omnes enim sententia, collationes officiorum & beneficiorum, præsentationes, electiones, & alia huiusmodi, deberent rescindi tamquam inualida.

Dua conditiones concurrere debent, Titulus & communis error.

Notandum est ex Panormitano in dict. cap. Nihil, Caietano supra, & aliis Doctoribus, duas conditiones debere concurrere, vt Iudicis putatiui acta valeant. Alteram ex parte ipsius iudicis, nimirum vt habeat titulum. Alteram ex parte populi, vt communi errore putetur legitimus Superior. vtrumque colligitur ex Iuribus citatis. quibus concurrentibus, ius ipsum confert iurisdictionem extraordinariè ad singulos actus, propter bonum commune. Debet autem hunc titulum habere à vero Superiore, vel saltem ab eo qui aliàs poterat illum dare, vt insinuat dict. L. Barbarius. nam approbantur acta illius; quia populus, à quo habebat officium, potuisset ei hanc potestatem decernere. & confirmatur; quia si non accepit ab eo qui poterat dare, iam non habet titulus ille colorem, quo verus videri possit; imò non est titulus, cum hic non nisi à Superiore dari possit. omnis enim iurisdictione à Superiore descendit, vnde Caietanus collationem Superioris titulum vocat.

Titulus est collatio Superioris.

Hinc fit, vt si beneficium habeas ab eo qui non poterat dare; vel si solum sis electus, aut præsentatus; non autem acceperis institutionem, aut confirmationem, (quæ sunt collatio potestatis) nihil agas, vt qui sis intrusus; vt Panormitanus, Nauarrus, & alij docent. sufficit tamen in collatore titulus coloratus communi errori coniunctus, vt eius collatio sit valida. sicut enim alia eius acta valida sunt, ita etiam collatio iurisdictionis.

66 Accipiens Prælatum in excommunicatione.

Ex his sequitur Primò, Valida esse acta Prælati, qui accepit prælaturam in excommunicatione, irregularitate, vel alio impedimento occulto, ratione cuius collatio sit irrita, vel interuentu simoniæ realis completæ, aut confidentiæ; si communi errore facti habeatur pro vero Prælate. Itaque valida erit sententia excommunicationis ab eo lata, & absolutio, & collatio beneficij, & delegatio iurisdictionis, &c.

Secundò, idem dicendum non solum de eo,

cui collata est potestas ordinaria, sed etiam cui delegata; præsertim si ad vniuersitatem aliquarum causarum, vt bene ostendit Paludanus supra; vt sunt Commissarij, Vicarij foranei, Pœnitentiarij, &c. quia horum iurisdictione non minùs spectat communem vtilitatem, quàm Ordinariorum: imò plures ad ipsos causas deferuntur. Vtrum verò idem sit in Delegato ad causam particularem, dubium est. Quidam negant; quia non agitur de bono communi. Sed contrarium est verius; quod tenet Paludanus supra, circa primam opinionem, & alij DD. Idem docent etiam de sacerdote delegato ad confessiones. Confirmatur, quia dicto cap. Infamis, apertè agitur de Delegato; & quidem, vt videtur, ad causam particularem. Et quamvis singuli tales non deputentur nisi ad causas certas, nec de quorumlibet quæstionibus cognoscere possint; tamen maximi interest publicæ vtilitatis, vt horum acta valeant, cum sæpè & variis casibus deputentur.

Accipiens delegatum ad vniuersitatem causarum.

Delegatio ad causam particularem.

Nec obstat quod habetur L. fin. C. Si à non competente Iudice iudicatum esse dicatur; ubi dicitur, *Et in priuatorum causis huiusmodi forma seruetur, ne quemquam litigatorum sententia, non à suo Iudice dicta, constringat.* quia intelligitur, quando non est occultum, non esse verum Iudicem: quod generaliter in omnibus causis, etiam publicis, verum est.

Tertiò, Eadem locum habere, etiam si Superior conferens officium vel iurisdictionem, sciat impedimentum alterius, aut collationem esse inualidam: modò ipse conferat quantum in se est, saltem actu externo, & communi errore populi putetur esse validum: quia si ipsius ignorantia non impedit iurisdictionem, multò minùs impedit scientia, quæ tollit inuoluntarium. Nec opus est vt ipse possit impedimentum auferre, vt rectè Paludanus supra: vt patet cum Episcopus confert illegitimo, vel occulto homicidæ beneficium parochiale. requiritur tamen vt supremus Princeps possit illud tollere, & personam efficere capacem. Vnde si sit impedimentum Iuris diuini, vel naturalis, nihil fiet: vt si sit femina, vel non sit Sacerdos, cui potestas absoluendi commissa est, communis error nihil iuuabit; quia potestas humana hunc defectum supplere nequit, nec vllò modo talibus hanc potestatem concedere.

Non refert an Superior sciat impedimentum.

Si impedimentum non possit auferri ab homine.

Quartò sequitur, Idem procedere, etiam si litigatores, vel quorum causa agitur, impedimentum sciant: quia hæc iurisdictione concessa est generationi, propter errorem communem: vnde priuata scientia illam non impedit. Hinc absolutio data à Parocho, quem scis occultè simoniacum, valet, vt passim Doctores fatentur, nisi fortè tu alterius copiam haberes, vel extra necessitatem illum induxeris; & ita illi confitendo pecces mortiferè: quia tunc, et si non sit irrita defectu iurisdictionis, est tamen ratione indispositionis pœnitentis.

Non refert an litigatores sciant.

Quintò, Idem dicendum esse, quando alicui iurisdictione occultè est ablata, & ille nihilominus se pro Superiore gerit, & communi errore talis habetur. Potest autem hoc quatuor modis contingere. Primò, Si ipso Iure beneficium vacet. Secundò, Si per sententiam ei sit abrogatum, vel si potestas Delegati reuocata. Tertiò, Si Delegans mortuus sit. Quartò, Si iurisdictionem Delegantis contingat suspendi.

67 Si iurisdictione occultè ablata.

Quod

*Si benefi-
cium ipso
Iure va-
cet.*

Quod ad primum modum attinet, ita tenet expressè Panormitanus in dict. cap. Nihil. Navar. in cap. Placuit. numero 118. Aragon. quæstione 60. artic. 6. Paludanus suprâ, Silvester v. Confessor, 1. quæstione 19. & passim Canonista. Ratio est, quia hic duo illa concurrunt, titulus publici officij, (vt quia ab Episcopo institutus) & error facti. Nec refert, quod titulus & possessio iuris ei sint adempta; quia id omnino occultum est; & non ita sunt adempta, quin adhuc aliqua reliquæ maneant. retinet enim possessionem facti, vt Nauarrus ait.

*Resp. ad
cap. Du-
dum.*

Nec obstat cap. Dudum. 22. de electione, vbi insinuat, ab solutiones datas ab eo, qui simul plures parochiales Ecclesias retinebat absque dispensatione, fuisse irritas, eò quod obtenta secunda, vacet prior, iuxta dispositionem Concilij general. cap. De multa, de præbendis: quia publicè norum erat, illas vacare. Si id occultum ratione communis ignorantia fuisset, non fuissent irritæ; vt ibidem notat Panormitanus & alij. Nec refert, quod id proueniat ex errore iuris: modò sit probabilis, & causet errorem facti.

*Si per sen-
tentiam
abrogati,
vel expres-
sè reuoca-
turi.*

De secundo modo, etsi multi aliter sentiant, est tamen probabile valere. ita enim tenet Paludanus suprâ, circa primam opinionem; vbi id affirmat in eo, cuius commissio est occultè reuocata. & Henriquez libro 3. de penitentia cap. 6. vbi dicit valere ab solutionem, si habet titulum coloratum, & non scitur de reuocatione. & lib. 2. cap. 4. valere confessiones factas virtute Bullæ, vel facultatis, quæ nescitur esse reuocata. Idem tenet noster Sancius libro 3. de Matrimonio, disputatione 20. nu. 58. citans pro ea Baldum, Iasonem, Corneum, Mascardum, Henriquez & Manuelem, qui primo tomo Summæ cap. 60. numero 3. dicit valere confessiones Religiosis semel approbatis factas, quamuis occultè facultate audiendi sint priuati. Ratio est, quia duo illa suprâ dicta hic etiam concurrunt, titulus & error communis: institutus enim fuit ab habente potestatem, & ideo habetur adhuc verus Iudex, cum ignoretur reuocatio.

*Si morte
Delegantis.*

De tertio, Verius etiam est valere; quia etsi morte vel priuatione officij Delegantis expiret potestas Delegati, re adhuc integra, vt patet L. More. 5. 7. de Iurisdictione omnium Iudicum, & cap. Licet. 30. cap. Gratum. 20. cap. Relatum. 19. de officio Delegati: tamen quamdiu hoc communiter ignoratur, & ille se adhuc gerit pro Delegato; est eadem ratio, quæ in suprâ dictis. non enim hic magis est priuatus, quam in primo & secundo casu; & tamen ibi valent acta, ob communem errorem: ergo & hic valebunt. Ita tenet Thomas Sancius, & multos pro ea citat Doctores. Et confirmatur, quia potestas Vicarij generalis magis dependet à Iurisdictione Episcopi, quam potestas Delegati à Delegante: nam à Vicario ad Episcopum non est appellatio, eò quod sit vnum eorum tribunal, vna Iurisdictione, & veluti vna persona, vt apertè colligitur ex cap. 21. de consuetud. in Sexto. Vbi per Officialem Episcopi intelligitur Officialis generalis, vt Glossa communiter recepta exponit, quem vocamus Vicarium generalem. At à Delegato ad Delegantem est appellatio, vt ibidem Glossa affirmat: quia diuersum tribunal habent, & diuersi Iudices habentur. Hinc mortuo Episcopo expirat potestas Vicarij

etiam causâ integrâ, vt docent Ioannes Andreas, Dominicus, & Hostiensis in cap. 1. de officio Vicarij. in Sexto. & tamen valent acta Vicarij, & litera dimissoria ab eo data, si communiter mors Episcopi ignoretur, vt docet Henriquez lib. 3. de penit. cap. 13. neque desinunt istæ literæ valere, etiam si postea, re integra, sciatur mortem fuisse priorem, vt idem docet de Ordine cap. 22. & consentit Sancius suprâ.

De quarto non est difficultas. si enim suspensio primaria, quæ est in ipso Delegante, non innu- *Si Delu-
gans sus-
pendatur.* lidat actum ipsius, dum communiter ignoratur; multò minùs inuadit acta Delegati, qui solum secundariò suspensus est. quod intellige vt antè, si res vulgò ignoratur.

Sextò sequitur, Supradicta locum habere non solum in foro contentioso, sed etiam in sacramentali, vt docet Paludanus circa quartam opinionem, Nauarrus suprâ, & alij passim. quia eadem ratio boni communis id postulat: & Ecclesia defectum Iurisdictionis non minùs hic quam in foro externo supplere potest, & vult, concurrente titulo colorato, & communi errore. Nec obstat, quod expressum Ius hac de re non habeatur; quia quod Iura disposuerunt in vno casu, id etiam intelligendum in alijs, vbi est par vel maior ratio, vt est in proposito. quod confirmatur, quia supposita potestate Ordinis, in reliquis, vtriusque fori est paritas: nec plus requirit hoc forum quam illud: sufficit enim vtrique eadem Iurisdictione. vnde supposita ordinis potestate, quicumque potest soluerè & ligare in foro externo, potest etiam in interno, vt rectè Paludanus dixit.

Septimò, Supradicta procedere etiam in iis, quæ geruntur ex officio publico, quamuis non sint actus Iurisdictionis; vt in Instrumento tabellionis: in electione & presentatione ad beneficia & officia: in actu Parochi, assistentis contractui matrimonij. hic enim actus non est Iurisdictionis, sed exhibitionis præsentia sui, tamquam testis Iure requisiti.

Adde, non solum errorem communem, sed etiam probabilem DD. opinionem efficere vt Ec- *68
Probabi-
lis opinio
DD.* clesia det Iurisdictionem; etiam si forè opinio illa sit falsa, vt docet Henriquez lib. 2. de penit. c. 14. num. 3. & 4. & optimè Sancius suprâ numero 65. vt si probabile sit talem posse absoluerè à reuerentia, vel censuris, assistere matrimonio, excommunicare, eligere confessorem, priuilegium non esse reuocatum, & similia: & ille ex hac opinione operetur, validum erit, Ecclesia supplente defectum, si forè subit, cum enim licitum sit operari ex opinione probabili; si omnia illa essent irrita, grauissima incommoda sequerentur. Imò vt ait Panorm. in cap. Nihil 44. de electione, quem refert & sequitur Rosella v. Confessor, 3. in fine, & Silvester v. Confessor, 1. quæst. 19. Sancius num. 56. & sæpè iudicat Henricus, valent acta, etiam si populus dubitet, an Superior sit officio priuatus. Et ratio est, quia cum antè fuerit habitus Superior, non debent propter dubium superueniens eum reicere, cum in officio perseveret. in dubio enim nemo est suo iure spoliandus; quia melior est conditio possidentis.

Ex his patet, Etsi illi, qui solum habent titulum coloratum, possint generatim dici peccare usurpatione Iudicij, quia quantum in ipsis est, *vsur-*

vsurpant potestatem, quam non habent; non tamen sententia illorum est irrita; quia dum hoc attentant, Ecclesia iurisdictionem extraordinariè propter bonum commüne, in ipso actu suppeditat.

DUBITATIO IX.

Vtrum tyrannus peccet vsurpatione iudicij, eiusque sententia sint irrita.

69 **N**otandum est, alium esse tyrannum vsurpatione potestatis, (qualis est, qui absque vilo iure Rempubl. inuasit & oppressam tenet) alium vsu regiminis, cum aliàs sit verus Princeps, legitimam potestatem obtinens. Nos hinc loquimur de eo, qui vsurpatione potestatis tyrannus est, & iam in pace imperat, Rempubl. non amplius ei resistente, virium defectu. nam de vero Principe constat eum non peccare vsurpatione iudicij, modo secundum leges iudicet, etiam si aliàs tyrannicè gubernet.

Sotus lib. 3. quæst. 4. art. 6. docet, tyrannum, qui Rempubl. inuasit, non posse ferre vllam legem, nec Ius dicere, quod obliget in conscientia; ac proinde sententias eius esse irritas. Contrarium docet Franciscus Victoria, relectione de potestate ciuili, n. 23. Pro solutione

70 **R**espondeo & Dico Primò, Tyrannus huiusmodi peccat vsurpatione iudicij, Ius dicendo; sententia tamen ipsius sunt validæ, & tenentur ciues illis obtemperare, donec irritentur.

Prior pars probatur, quia iudicando vsurpat sibi potestatem Principis, & gerit se vt verus Princeps, cum tamen reuera non sit: ergo peccat vsurpatione iudicij: qui enim vsurpat sibi potestatem alienam, & intendit ea vt in iudicando, peccat vsurpatione iudicij.

Dices, Ille quidem peccauit inuadendo principatum, & illam auctoritatem sibi vsurpando; non tamen peccat postea, si ea debito modo, & vt Reipublic. expedit, vtatur: quia ea censetur esse mens Reipublic. Imò si omitteret Ius dicere, peccaret.

Respondeo negando secundam partem assumpti; quia non solum peccauit Rempubl. inuadendo, sed etiam postea assidue peccat tum ipse, tum eius heres, eam oppressam sibi que subiectam seruando; donec tandem vel spontè à regno suscipiatur, (quod fieri potest, si illud sit sui iuris, nulli alteri Principi obnoxium) vel longo temporum intervallo tandem nascatur præscriptio. ratio est, quia assidue iniuriam infert, & opprimit; sicut qui per iniuriam compingit aliquem in carcerem, non tantum peccat in principio, sed etiam postea, idque assidue, quamdiu voluntariè hanc calamitatem continuat. vt patet ex dictis cap. 12. dubit. 3. & 4. Cum igitur tyrannus continenter peccet Rempubl. oppressam tenendo, & sibi vsurpando principatum, etiam peccat iudicando; quia in hoc actu sibi assumit auctoritatem principalem, seque loco Principis gerit.

71 **A**duerte tamen, hoc non esse nouum peccatum, sed continuationem quamdam peccati antiqui; neque addere aliquam nouam malitiam mortiferam supra vsurpationem tituli principa-

tus; quia per hoc non fit noua iniuria, sed continuatur prior. imò magis peccaret, si quando res postulat, Ius non diceret, retento principatu; quia magis ciuibus noceret, & maiorem iniuriam irrogaret. sicut qui rem alienam detinet & ea vitur, peccat vtendo; tamen si iste vsus est rei vtilis vel necessarius, non addit nouam malitiam supra rei detentionem; & non vtendo magis peccaret.

Dices, Si peccat iudicando, ergo ciues non possunt ab eo Ius petere: non enim licet petere ab aliquo, quod ipse sine peccato præstare non potest.

Respondeo negando consequentiam; quia non petunt absolutè, sed sub tacita quadam conditione, Nempe si velit se gerere loco Principis; qua conditione posita, (sicut manifestum est eam poni) petitur id, ad quod ipse tenetur. quamuis enim peccet iudicando, magis tamen peccaret iudicium negligendo. Itaque non petitur nisi ex suppositione, & tamquam minus malum; quod eo modo petere est licitum. ita Caietanus in Summa v. Tyrannus, & alij.

72 **A**ltera pars, *Sententias eius esse validas*, probatur; quia eius sententia & iusta mandata, etsi non habeant vim à tyrannica potestate, habent tamen aliunde; primò & inchoatè à Iure naturali, quod, supposito tali rerum statu, dicitur esse obtemperandum, propter bonum commune; alioquin omnia essent plena furtis & latrocinii: secundò & completè à Republic. idque vel quia durante illo statu, tacito quodam consensu dat ei auctoritatem, dum vult vt ille iustitiam administret, & officio vsurpato, debito modo fungatur; vel potius quia tacitè approbat eius mandata & acta, legibus & vtilitatè communi consentanea, & vult sententias iustas, quibus lites ciuium dirimuntur, & fontes plectuntur, esse validas, & subditos obligari. nisi enim validæ essent & obligarent, nemo nisi in speciem obtemperaret; sed quisque occultè faceret contrarium, cum magno Reipublic. incommodo. Potest autem Rempubl. hanc vim sententiis & actis tyranni dare, quia est singulorum Superior, etiam si tyrannide sit oppressa, & iustas tyranni sententias pro suis habere.

74 **S**ecundò, Probant quidam; quia Romani oppresserant Iudæos per tyrannidem, & tamen Dominus Matth. 22. insinuat, Cæsari reddendum tributum. Verum credo neminem in conscientia teneri tyranno tributum soluere, nisi fortè causa scandali, vel maioris mali vitandi: neque enim ratio naturalis id dicitur, neque Respublica censetur id velle; quia expedit illum non abundare, vt facilius eius iugum possit excuti. Sententia Domini est generalis, solum significans, Principi reddendum quod ei debetur. non enim conueniebat, vt alterutram partem distinctè definiret.

75 **D**ico Secundò, Inferiores tamen Iudices à tyranno constituti, si eius tyrannidem non sustentent, aut iuent, non peccant Ius dicendo, modo alioquin omnia Iure agant. ratio est, quia nullam Reipubl. faciunt iniuriam, & ipsa Reipubl. posito hoc rerum statu, tacitè in illos consentit, cum illorum administratio in bonum commune cedat. Verum rarè fit vt Iudices inferiores non cogantur multa iniqua mandata & sententias dare & exequi: vnde non faciliè excusantur, qui huiusmodi officia suscipiunt. Hinc patet quid dicendum de